

Or 8952 B 71

GOEJE, M. J. DE

III

5 brieven (11-15)

1885-1887

1885-09-07

Djiddah 7 Sept 85. ⁰¹

Hooggeachtte vriend,

Door mijne moeder is u zeker reeds bericht op hoe
ongelukkig wijze mijn verblijf te Mekka is afgebroken door
de lage handelwijze van des Franschen consul alhier, en
dat juist in een tijd (vlak voor den hadj) die zyke vruchten
beloofde; de bijzonderheden van mijne correspondentie met
den wali zijn zover re melding verdienen eveneens in mij
ne brieven naar huis meegedeeld. Op een krasse brief aan
gen^{de}-consul, waarin ik hem voor het alternatief stel, zyne
woorden in te trekken of later door mij aan de kaak gesteld
te worden, ontving ik deze dagen antwoord: Hij had de zaak
niet gepubliceerd, maar als geheim aan zyne chefs meegedeeld,
welke laatste dit anders ongevat schenen te hebben. En het
dijne bewering, in weerwil van mijne herhaalde verseke-
ringen, dat ik noch missie noch last had de „stèle“ te
ontfutselen, - juist was, dit bewees een brief van „ses
agents“ (d.w.z. den Algerijn Si Aziaz), die hem meedeel-
de dat ik hem voor den steen onmiddellijk een prijsfel
van 10000 francs op van deschijs hart aangeboden!!
De zaak is nu voor mij en voor allen, die hier hunne
lieden kennen, ongehield. Si Aziaz had voor reiskosten
eng. 5000 frs in rekening gebracht. De consul vond
dit te veel en er had een langdurig loven en bieden
plaats. Si Aziaz gebruikte nu het echt arabische middel
van dwang en bedacht de bovengenoemde onschuldige
langen, die hij natuurlijk meende dat mij nooit ter
oore zonde komen en waarvan hij zich in de verste

verte niet voorstelde dat die gevolgen kon hebben als welke
 zij nu aanschouwen. Ik heb getracht van S. A. z. een
 schriftelijke verklaring in handen te krijgen, dat woord van de
 gelijke aanbiedingen sprake is geweest. Natuurlijk is dit niet
 geheel gelukt, maar hij heeft mij geantwoord: „hoe kan ik
 „ schriftelijke getuigen tegen den Fr. Consul, van wien ik mijn
 „ tractement ontvang?“ dus eenig wapen heb ik in handen,
 dat voor zaakkundigen strijdend genoeg is. Bovendien zullen
 toch zelf de Franschen niet kunnen begrijpen dat een dergel-
 yke aanbod belachelijk zou zijn geweest en ik mij weinig
 ees kon beloven van het vermeerderen van een lang door an-
 deres ontdekken en beschreven steen. Ik antwoordde den Fr.
 Consul, dat ik een en ander, benevens de diverse opgeschreeft-
 heit van zijn rapport, later uitvoerig hoop te aan te toonen.
 Hy zelf heeft met zijne „geheime“ mededeeling niet anders
 bevoegd dan een ydele zelfverheffing door vergrooing der
 moeilykheden, waarmede hij geworstelt maar die zijne vol-
 harding en zaakkennis alle overwonnen had.
 Op hem thans na gegeven onthelding met de Mekkanische
 autoriteiten meer op den besten voet, is mij de tanskeer
 naar de H. Stad in meer dan een onsicht moeilyk. Maar
 moeilyk is het mij eveneens mijne deel te Mekka achter
 gebleven bagage hier te krijgen en wel met name ten opzichte
 der weinige maar toch niet onbelangryke aldaar verkopen
 geografische resultaten. Omstandigheden van te inge-
 wikkelder en te „kleinlichen“ aard om schriftelyk mede-
 gedeelt te worden, maken dat ik alleen door gedult,
 list en eenig geluk in het bezit daarvan zal geraken
 en de rest - van minder beduidender aard - blyft daarop
 wachten. Inruimen geniet ik van de verschillende
 kleine zichten, die in dit voorzylde te Djeddah in br.

lyng en weenedeling leidens en waarover men zich
 hier troost door er gekke namen voor te verzamelen en
 er liedjes op te maken.

Het bove meegedeelde zal ik wellicht in de eerste dagen
 nog niet naar Strasbourg kunnen schrijven; mocht
 u daarheen schrijven, zoo zoudt u mij en zeker ook
 den steenendief Heuting (volgens den Antiprussien)
 en Nöldike met mededeeling verplichten. Bovendien,
 daar ik met deze post niet naar huis kan schrijven,
 is eenig bericht aan mijne moeder ontrent mijn be-
 troefelyker welstand zeer gewencht.

Uwe laatste letters ontving ik nog te Mekka; daar
 thans mijne papieren door mijn haastig vertrek van
 daar zeer in wanorde geraakt en door allerlei om-
 standigheden nog niet meer in orde gebracht zijn, kan
 ik u op evenveel gedane vragen thans niet antwor-
 den. De meeste namen van kleedingstukken, door u
 vermeldt, zijn mij wel bekend. Ontrent de Bedwie-
 nen merk ben ik niets te weten kunnen komen; men
 weet hier slechts van banieren, die zij bij veel betee-
 kenende veldtoegen gebruiken.

Met vele groeten aan uwe familie en bij gelegenheid
 aan vrienden, steeds hooggachtend

uw vriend
 C. Bronck Hurgoornij

1885-09-24

St. Pauli 24 85
Kathol. 16

02

Lieber De Jooze!

Vielen Dank für Snowth's Brief!

Ich habe ihn Eutony vorübersetzt.

Wenn Du nur erst das entsetzliche
Mühsal hinter dich läßt! Die colossale
Hitze bei jenem Wassergehalt der Luft, die
doch nie zum Niederschlag kommt,
muss amnest erschöpfend wirken,

und am besten noch die Fieber bringen. Ich will dir
für wie es wieder in Europa, oder doch in
Aegypten!

Deine Frau ist wieder frei, der wenigstens fast
ganz. Dort habe ich kein Ungemach von dieser
Erhaltung gehabt, während wir sonst ein einfaches
Kahor keller's Pflanz (Kopfschmerz, leichte
Fieber etc.) zu bringen pflegt.

Beste Grüße! Di

T. N. Köhler.
Ich bin mit Befriedigung (welches Befriedigung eigentlich nicht
bezeichnet ist) bei Euch jetzt auch eine Übergang für die

mensche allgem. Stimmrecht ist Hoffentlich keine der, welche
 es angelt, seit wir haben die etwas aristokr. Einsidigen
 empfunden, w. ^{und} allein diese glückliche Zukunft verlängen.

Ich glaube, eine ^{noch} Konstitution ist über die Romulus
 entworfen als d. aristokr. (und wenn's auch plutokr.)
 Institutionen. Von allem ^{ist} am liebsten, je breiter
 d. Wahlrecht, desto größer d. Macht des Kleinen in d. Vertheil

Gegenüber,
 Ist das ein Schwere mit Bulgarien. Alles dank
 u. für Russland!

1887-07-01 Best. Mus.

01

7 Juli 87

Amice,

Ik begrijp te volle hoe belangrijk het om te
en lijn tusschen drie jaar in Indië te leggen en
wel zonder dat eeni beteekting als leenaar te sul gebou-
den te zijn. Wat ik ons kan doen om het doel der
den Groenewilddt voorgestelde plan te bevoorren, zal
ik gaarne doen, maar van hier uit, zal dit niet
sul kunnen zijn en zal de der dith wil weder
het bevestigend moeten hebben. Het er om zij
etter van het plan een grote Medewijde is, be-
hoef ik nauwelijks te zeggen. Want onze Looische

schied kan ik niet misfen en wij kunnen er
 heest niet op hoopen dat Van der Lijth wederom
 de luyf van ik zal willen waarmaken, tot zij van
 onze "stading" zult terug zijn. Wil en kan hij dit
 doen, dan zal ik hij ten volle verhoopen en hi leek
 tot stand kan komen. Een vullijf van huyftus twee
 jaer zal van den doel ook wil voldoende zijn, in
 dien zij dien tijd geheel vrij konst besteden.
 Betreft dit van tijd tot tijd heest zij in de Bredij-
 room, maar dat hij in een boardinghouse wonst,
 maar men vrij leet eet, hebben zij van avondwandi-
 lij of amusemant weinig aan elkaar. Hij zal ik

spendij wijzen. Van Roberten Smith heb ik
 van ik geleed de huyfting en stelde dat wil.
 Lize Pitt, die dat als sleep enige tijd geweest is.
 Ik vermoede dat dat huyfting ik een onbeld was
 als zij.

Adm. since,

Vale et bene

tt

W. J. G. J. G.

Leiden 5 Juli 1887.

Hooggeachte vriend!

Eergisteren ontving ik een brief van den H^r. Holle met belangrijk nieuws, dat ik U dadelijk wil mededeelen. Zoals U bekend is, schreef ik hem, nog voordat ik zeker was of men te Delft vdBerg had uitgenoodigd, dat het niet aan mij zou liggen, zoo Holle's wensch, mij eenigen tijd in Indië te zien, niet werd vervuld. Eerst later heeft vDlith, toen vdBerg's benoeming bekend was, aan den H^r. Groeneveldt geschreven, of er geene gelegenheid zou zijn, mij eenigen tijd in Indië te plaatsen, en of niet bij voorbeeld door de combinatie van het leeraarschap in den Islam met het adviseurschap (vDberg's bypostje) de moeilijkheit uit den weg geruimd kon worden, dat men mij niet evenals vDberg zonder het vereischte radicaal tot „taalambleenaar“ kon aandekken. Op laetstgenoemd schrijven is nog geen antwoord ontvangen, maar naar aanleiding van 't eerstgenoemde heeft Holle dadelijk dringend en warm aan Groeneveldt geschreven en daarop een antwoord ontvangen, dat hij mij met Groeneveldt's verlof ter kennisneming toezond. Gr.'s schrijver komt hierop neer: gaarne zou hij mij vD.B.'s plaats zien innemen; dat vD.B. voortloepig met 1 jaar verlof vertrekt, is het hem echter onmogelijk, een voorstel te doen om hem ^{definitief} te vervangen door een ander, voordat vD.B. ontslag verkregen heeft. Daarenboven acht Gr. zeer mogelijk eene tijdelijke plaatsing van mij te Batavia (of: in Indië) voor Islam- en Arabische Studies, met vrije passage en eene behoorlijke maandelijksche toelage en met opdracht om het adviseurschap waar te nemen. Neemt vD.B. ontslag, zoo meent de H^r. Gr., dat geen bezwaar zou bestaan tegen zijne vervanging door mij, wanneer maar het adviseurschap uitsluitend ook in naam die betrekking uitmaakte, gelijk het dat bij vD.B. steeds inderdaad gedaan had. Dan zou, als ik dit wenschte, de tijdelijke werkzaamheid in eene definitieve aanstelling kunnen overgaan, tenzij een andere weg zich voor mij had geopend. De zaak dier tijdelijke plaatsing moest volgens den Heer Gr. hier ahangig gemaakt worden; bij de te verwachten doorsending om advies naar Indië beloofde hij onvoorwaardelijk alles mogelijk te steun. Hij meende verder, dat het goed zou wezen, wanneer de zaak door U bij het Ministerie van Kol^{en} ter sprake werd gebracht.

De juiste vorm, waarin die zaak daar voorgedragen zou moeten worden, gaf de H. Gr. niet aan, ook niet of een nieuwe post op de in Sept. in te dienen begroeting eventueel noodig zou wesen. Voorloopig overlegde ik daarom met de H. Kern en van der Lich, die besloten samen vertrouwelijk bij den H. vdWijck te informeren, of er kans zou bestaan, dat de quaestie hier in overweging werd genomen en welke weg daartoe zou moeten worden ingeslagen. Gisteren bezochten zij hem daartoe; hij verklaarde zich bereid, naar een middel te zoeken, zoudt nog aan iemand eenige mededeeling te doen, en, als hij iets gevonden had, aan vdaalk te schrijven. Daartoe behield hij voorloopig Groeneveldt's brief; van daar dat ik U deze uit-
 vorige mededeeling doe, in plaats van U dat schrijven zelf toe te zenden. Groeneveldt schijnt aan de eers late onder zijne aandacht gebrachte combinatie (leeraar en adviseur) niet gedacht te hebben, want uit de mailberichten zagen wij reeds dat Mr. Margadant leeraar in Staatinstellingen en Islām geworden is. Trouwens de weg, dien Gr. mogelijk acht en waaraan ik niet durfde denken, biedt heel wat beter uitzicht aan; ik zou mij bij het slagen van zijn plan geheel aan de studie kunnen wijden, zoudt gebonden te zijn, ^{het} ~~een~~ groot ^{de} deel des jaars te Batavia door te brengen, en in alle opzichten eene aangename positie hebben. Als ik iets naders van den H. vdWijck vernem, zal ik het U dadelijk melden, en, is zijn antwoord ongunstig, dan denk ik zelf aan Groeneveldt te schrijven, of men niet in Indië direct stappen zou kunnen doen, om mij te plaatsen al ware het des-
 noodt zoudt vrije passage. De schone kans toch om nog in dit voor-
 zulke doeleinden bruikbare deel mijns levens ook in Indië door autopsie het Moslimsch leuen te leeren kennen met de rijkste gelegenheid om gegevens op te doen voor voortgezette Maleische studies zou ik om geens prijs ter wereld verloren laten gaan, vooral nu in Indië mannen invloed hebben, die mij zoo gaarne willen helpen. Gaarne vernem ik zoo spoedig als uw tijd het toelaat, wat U van de zaak denkt en of ik op Uwe medewerking mag rekenen.

De examens loopes in dese week af; de meeste leidiche kandidaten doen uitmuntende examens, maar leggen het toch af tegen de talrijke vier-
 talige kandidaten uit Delft, zoudt wij van geluke zullen mogen spreken

als van ons destal 1 of 2 geplaatst worden, tegen 7 of 6 van de 51 Delftschen. Spoedig na de examens ga ik naar Berlijn, waar de Königl. Bibliothekverwaltung geame een door mij samenstelden ~~de~~ catalogus der Maleische Hss. zal uitgeven. Ook van Wetzelin etc. hoop ik dan te profiteren.

D. Andreas was tot nog toe onzichtbaar; in dese week hoop ik hem nog te ontmoeten.

Na vriendelijken groet, hoogaachtend

Uw
 C. Froude Hurgroenij

1887-07-14

01

Leiden 14 Juli 1887.

Hooggeachte vriend,

Veel dank voor uw schrijven. De ver-
trouwelijke vraag der Wk. Kern en vdlith aan
vdWijk heeft ten gevolge gehad dat dese, na
zich eerst zelf môe gepsind te hebben, in over-
leg getreden is met den Minister, en dat beide
tesamen tot de overtuiging kwamen, dat de
lopende begroting voor de uitvoering van het
plan van Groeneneldt geene gelegenheit geeft.
terwijl "goedschites" ook op de volgende be-
grooting voor zoodanig doel niets gebracht
kan worden. Ik zou dus moeten wachten tot
vdsz (wellicht na 10 jaren, daar zijn verlof
voor onbepaalde verlenging vatbaar is) den
dienst verlaat, en dan zou het, "wellicht niet

„onmogelijk zijn“ mij uit te zenden! Als ik de zaak wel begrijp, dan ziet de H^r. Groeneveldt wel kans, al die onmogelijke dingen tot stand te brengen, alleen niet, mij mijn overtocht te verschaffen, daar dit van Holland uit gebeuren moet. Ik heb dus Holle van den uitslag mededeeling gedaan, en tevens geschreven dat, als men de zaak in Indië wil aanwatten en mij een westzaamheid als de door Groeneveldt besprokene waarborgen wanneer ik in Indië kom, ik dan de passage-enz. kosten zelf dragen wil. Den uitslag moet ik nu natuurlijk kalme afwachten.

Na weinige dagen reis ik naar Berlijn. Met Dr. Andreas en echtgenooten heb ik tot mijn groot genoegen kennis gemaakt; te Berlijn zullen wij elkander wel meer zien.

Den overdracht van mijn artikel „ Een rector

der Mekkaansche Universiteit“ (Bijdr. Ind. Dinst.) heb ik aan uw huis laten bezorgen, door de toelending naar Londen, en wellicht meer lastig dan aangenaam ware geweest.

Uit Djiddah ontving ik een nieuwe bezending Maleische, te Mekka gedrukte boeken. De ass^t. resid^t. van Langer heeft mij een interessante collectie Arabische schriften uit Atjeh geschonken, en Holle meldt mij, een reeks Kitabs voor mij uit Atjeh te hebben ontvangen.

Mijn Berlijnsch adres meldt ik u, zoodan ik het weet. Hoogachtend

Uw

C. F. von der Hagen